

Okuyucu Mektupları / *Reader Letters*

Ben Kütüphaneciyim!

I am Librarian!

Üstün Yıldırım¹

Öz

Türkiye'de 'kütüphaneci' sözcüğüne yüklenen çağ dışı anlam yakın geçmişten örnekleriyle ve bir kütüphaneci gözüyle anlatılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kütüphaneci; kütüphanecilik; Türkiye.

Abstract

In this study, the outdated implied meaning of the the word "librarian" has been described with examples from the recent past and a librarian's eye.

Keywords: Librarian; librarianship; Turkey.

Yükseköğretim sayısındaki onca artış ve çeşitliliğe karşın öncesi ve sonrasıyla günümüzde daha bir zorlaşmış olan üniversite eğitimimi bitirip "kütüphaneci" sanını aldıktan sonra hep kütüphanelerde çalıştığımı düşündüm artık emekliliğimi yaşadığım günlerin birinde. Ve başka bir işte çalışmayı düşünmediğimi de ayımsadım. Oysa yapabiliydim çoğu arkadaşım, meslektaşım gibi. Böyle düşünmem, "Ne iş olsa yaparım", "Cebim nerede dolacaksa orada iş tutarım" ya da kısaca "Çıkarıma bakarım" gibi türlü ve çeşitli çağdaş (!) ilkelerin yokluğundan ya da yoksunluğundan değildi kuşkusuz. Hele de "başka iş yapamam" korkusundan hiç değildi. Madem bir meslek adamı olmak için dirsek çürütülmüş, cüzdandan eskitilmişti, öyleyse sokağa atılmamalıydı bunca emek. Sevmiştim de üstelik bu mesleği. Tam bana göreymiş. Öyleyse ne gerek vardı başka denizlerde yelken açmaya, başka sokaklarda pedal çevirmeye.

Girmedim öyle toplara, bildiğim yolda yürüdüm, kütüphanecilik yaptım. Bir bakanlık kapısında, bir üniversite çatısı altında. Sonra yine aynı bakanlığın kapısında ve başka bir üniversitenin çatısı altında. İkinci kez kapısından girdiğim bakanlıktaki kısa süreli çalışmamı saymazsak aralıksız kütüphanelerde geçti ömrüm. O kısa sürede de halk kütüphaneleri için çalıştım aslında. Cezalar aldım, sürgünler yedim hem orada, hem burada. Kimi sınıfdaşlarımın

¹ Emekli kütüphaneci. E-posta: oustunyildirim@gmail.com

Retired librarian.

düşündüğü gibi kişisel geçimsizlikten değildi bunların nedeni, biraz mesleksi anlaşılmazlıktan; daha çok da siyasal ayrılıktandı.

Evet, hep kütüphanelerde çalıştım; ama hep gündüz değildi çalışma saatlerim. Geceleri de vardı bunun, hafta sonlarının gündüzleri de. Gazete ve dergilerde kütüphaneciliğe değgin yazılar yazdım. Meslek dernek ve dergilerinde çalıştım o gecelerde ve öbür gündüzlerde.

O zamanlar da ülkenin itilmiş kütüphanecilik, kakılmış da kütüphanelerdi. Kütüphaneciler ise hem itilmiş, hem kakılmışlardı.

İşte bütün bunlarla uğraşmak içindi kurumsal alanın dışındaki çalışmalarım. Mesleğin bilinmesi, önündeki engellerin kaldırılması vardı bu başkaldırıların özünde. Kütüphanecilerin meslek ve özlük haklarının iyileştirilmesiydi bütün amaç. Çünkü biz kütüphaneciydik, kütüphaneci bizdik. Biz olmalıydık kütüphaneci.

Oysa evet oysa itilmiş kütüphaneciliğimizin kakılmış kütüphanelerinde çalışan her kişi için kullanılırdı bu san. Böylesine kolay, böylesine ucuzdu kütüphaneci olmak. Bir de 3-5 aylık kurstan geçmişse arkadaş, vay geldi mesleğin başına. Oysa olmamalıydı böyle bir şey. Bu bir çeşit düzmeceydi, aldatmacaydı, hırsızlıktı. Düzmece doktor yakalanıyordu da düzmece kütüphaneciyi biz elimizle yaratıyorduk çekinmeden. Oysa kınanmalıydı, kınamalıydık.

Kimler gelmiş, kimler geçmiştir o kakılmış kütüphanelerden *kütüphaneci* olarak. Zaten kütüphane dediğinde nedir ki bu okuması yazması eksik yurdumda... Bir kitap korunağıydı ve en yaygın kullanımıyla da *sürgün yeri*di. Özel ya da devlet kurumlarının kapısında iş tutmuş pek çok kişinin kısa süre de olsa *burnunun sürtülmesi* için gönderildiği bir yerdi kütüphane. Son çalıştığım fakülte kütüphanesi bir sürgün ocağı idi. Fakültenin başka birimlerinden ya da üniversitenin başka fakültelerinden uzaklaştırılması gerekenler kütüphaneye gönderilirdi. Yer araştırma ve öğretim yeri olunca daha bir ağır gelirdi bu göndermeler bana. Yadırgardım, utanırdım.

İç bunalımı nedeniyle üniversite eczanesini de bir güzel bulandırmış bir eczacı gönderilmişti örneğin. İç bunalımı dingin; ama dış dünyasını bulandırmış bir sanat tarihçiyi ağırlamıştım günlerin birinde. Eğer kalsalardı kısa süre sonra *kütüphaneci* (!) olarak adlandırılacaklardı büyük olasılıkla. Belki meslekleri nedeniyle de *uzman kütüphaneci* olacaklardı.

Daha çok da ekmek parasına kütüphanede çalışmak zorunda kalanlar için kullanılıyor benim sanım, benim adım. Örneğin öykücü Ali Cindoruk böyle adlandırılıyor. Elif Şafak, eski dile olan tutkunluğunu yadırgamama karşın beğenerek okuduğum, okudukça da beğendiğim *Şemspare* adlı kitabında ünlü yazar Borges'i anlatırken şöyle söylüyordu: "*Henüz daha çocukken Borges'in en sevdiği şeydi kitaplar; büyüünce de değişmedi. İlk mesleği de kütüphanecilik oldu*".¹ Ve bizim ünlü yazarlarımızdan Yaşar Kemal'in de bir yazıda anlatılırken kütüphanecilik yaptığı söyleniyordu çekinmeden. Onlar bile kendilerine yakıştıramazken "kütüphaneci" sanını kendilerine, biz niye ısrarla kütüphaneci olduklarımızı söylüyorduk ki. Kuş mu konduracaktık sanlarının üstüne.

Böyle bir şeyin olmaması için uğraşmıştım, uğraşmıştık yıllarca. Un elenip elek genç meslektaşlara bırakıldığında bu konuda çok arpa poyu yol almış olmayı umarken onca geri gittiğimizi görmek üzücü geldi bana. O nedenle gençliğime döndüm, onun için yine aldım kalemi elime. Çünkü;

KÜTÜPHANECİYİM BEN!

¹ Şafak, E. (2012). İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.